

O USMERJANJU STARŠEV V ISKANJE LASTNE POTI PRI VZGOJI

Ivana Gradišnik

Ivana Gradišnik je soustanoviteljica in strokovna voditeljica Inštituta za sodobno družino Manami, ki je bil ustanovljen v začetku leta 2008 in je pooblaščen izvajalec projekta Familylab v Sloveniji. Intervju z njo je bil pripravljen kot spletno dopisovanje v avgustu 2011.

Kaj pomeni Familylab Slovenija?

Familylab Slovenija je domači odganjek mednarodnega projekta, ki ga je na jesen svoje kariere zasnoval priznani danski družinski terapevt Jesper Juul. Familylab pomeni *družinski laboratorij* in je alternativa tako avtoritarnim kot permisivnim pristopom in pogledom na vzgojo otrok in življenje v družini.

Poimenovanje je zanimivo. Zakaj ravno beseda laboratorij?

Ime ni naključje: *laboratorij* pravimo zato, ker spodbujamo starše, da v današnji realnosti – postmoderne dobi, ko niso več na voljo skupne, trdne vrednote niti verodostojne zunanje avtoritete – poiščejo starša v sebi. Spodbujamo jih, da *raziščejo* svoja prepričanja, etične in moralne poglede, množstvo vrednot, ki so jih tako ali drugače ponotranjili skozi odraščanje, se *preizprašajo* o tem, kdo so in kaj hočejo, ob tem pa *razvijajo* in se (pri vzgoji, pa tudi sicer) *opirajo* na tisto, čemur pravimo samospoštovanje, osebna odgovornost in osebna avtoriteta. Poimenovanje družinski laboratorij se postavlja kot alternativa običajnim tako imenova-

nim »šolam za starše«, kjer staršem praviloma ponujajo določeno vzgojno »metodologijo«, niz bolj ali manj vnaprej določenih potez ali vedenj, ki naj bi izključili nezaželeno reakcijo oziroma moteče vedenje. V konceptu t. i. laboratorija pa nas običajno zanima npr. tudi to, kaj je »katalizator« ali sprožitelj te ali one reakcije in podobno. Laboratorij tudi pomeni, da starši iščejo, odkrivajo, kdo so in kakšen je njihov pogled na družino, in eksperimentirajo s svojim pogledom na razvoj družine.

Ime bi nakazovalo, da so izobraževanja namenjena različnim starostim in različnim vlogam in nalogam v družini. Kako je naravnana vaš program? Koga nagovarjate?

Naša ciljna skupina so vsi starši, ne glede na starost otrok. V zadnjem času, recimo, se nam vse bolj oglašajo tudi starši že odraslih otrok – torej dedki in babice. Staršem ponujamo strokovno podporo in pomoč v obliki seminarjev, delavnic, predavanj in individualnega svetovanja ter debatnih skupin. Na svoji spletni strani ponujamo tudi dostop do bogate zbirke člankov in literature, ki so lahko staršem v pomoč, ko iščejo navdih, odgovore na vzgojne dileme in lastno pot. Poudariti želim prav to, da *iščejo lastno pot*. Familylab ponuja *smernice*, ki temeljijo na štirih temeljnih načelih oziroma vrednotah: enakovrednosti, odgovornosti, spoštovanju integritete in avtentičnosti. Verjamemo namreč, da je to tista psihična in socialna prstenina, od koder poganja svoboden, odgo-

voren, etičen, samostojen in ustvarjalen človek. Pri nas starši ne morejo dobiti receptov v slogu »kako v petih korakih ukrotiti najstnika« in podobno. Pri našem izobraževalnem delu sledimo temu, da staršem svetujemo in jim pomagamo spoznati, *kdo so in kaj si želijo* v zvezi s svojo družino.

Povedali ste, da se pri izobraževanju staršev izogibate miselnosti, da bi lahko otroke vzgajali z vnaprej pripravljenimi navodili. Kakšen je vaš odnos do »postavljanja pravil«?

Odločilno za dobro družine ni, kakšna pravila postavimo, temveč kako se *vedemo* drug do drugega. Odločilno za zdravo in srečno družinsko življenje – ali, rečeno nekoliko manj romantično, za zadovoljujoče sobivanje vseh družinskih članov – je enakovrednost dostojanstva: torej to, v kolikšni meri smo pripravljeni in zmožni spoštovati dostojanstvo vsakega posameznika v družini z otroki vred. Kajti tudi otroci so polnovredni ljudje!

Toda pozor, to ne pomeni, da morajo otroci – ali kdorkoli v družini – vselej dobiti ali imeti vse, kadar in kar se jim zahoče. Pomeni pa, da so občutki, čustva, prepričanja, sanje, želje in misli vsakega od družinskih članov *enakovredni*. Ne enaki, ne enakopravni, temveč po vrednosti enaki.

Sicer pa za funkcionalnost življenja v družini po navadi zadošča tam nekje do pet pravil. Kar seveda ne pomeni, da jih mora ali ne sme biti manj ali več. Poudariti želim, da je to, katera pravila bodo kje izbrali za nujna, od družine do družine različno. Kar deluje in je funkcionalno v eni, ni nujno enako dobro tudi za drugo.

Res je tudi, da v družinah danes ne deluje več moč močnejšega, in drži, da tudi zato vzhaja moč negotovosti. Pri Familylabu te negotovosti ne obsojamo, temveč priporočamo, da jo starši konstruktivno vprežejo v iskanje *nove perspektive*. Otroke vzgajamo s tem, kako *živimo* kot starši. Bolj ko se poznamo, bolj ko vemo, kaj hočemo, bolj ko se zavedamo, kaj

počnemo, bolj ko znamo in upamo povedati, kaj mislimo – bolj raste naša *osebna avtoriteta*. Prav to pa je avtoriteta, ki jo otroci – in nasploh ljudje – prepoznavajo kot pristno, in zato radi upoštevajo. Poskusite!

Če prav razumem, ste zagovorniki vzgoje v dialogu. Za vzgojo je pomemben predvsem odnos in razvijanje vzgojnega odnosa. Juul je odločen, ko pravi, da ljubezen ni dovolj ...

Juul pravi, da ljubezen ni dovolj, ker se moramo naučiti, kako naj svoje ljubeče občutke spremenimo v ljubeč odnos, ljubeče vedenje. Tega pa se lahko naučimo samo v odnosu z drugimi ljudmi. Če smo se drug od drugega pripravljene učiti, lahko razvijamo odnos, kar je počelo in obenem gibalno osebne rasti, dozorevanja, tako odraslih kot otrok. Pripravljenost prisluhniti drug drugemu in drug drugega vzeti resno, to je tisto, kar ustvarja toplo in vključujoče družinsko ozračje, ki vse družinske člane navdaja z dobrim počutjem. Takšno ozračje je temelj, kar pa ne pomeni, da so odnosi nekonfliktni. Življenje brez konflikta ne obstaja niti ni dobro. Otroci tudi ne potrebujejo popolnih staršev, ki nikoli ne zgrešijo ali si ne dopustijo dvomov. Potrebujejo pa avtentične ljudi iz mesa in krvi, ki ne vedo vsega, vendar so se vselej pripravljene razvijati. Kot pravi Juul: vzgoja je učenje skozi preizkušanje – vse dokler ne najdemo lastne poti. Pri Familylabu ne spodbujamo neoromantične predstave, po kateri naj bi bili vsi ves čas nasmejani in prijazni, temveč gre za to, da smo avtentični in osebni in je *to* temelj naše starševske avtoritete.

Vzgoja kot nenehno učenje?

Vzgoja otrok je proces vzajemnega učenja. Otroci so zelo različni, prav tako odrasli. Zato mora družinsko življenje temeljiti na dialogu. To pomeni, da v družini »demokratičnost«, kot jo poznamo iz političnega sveta, kratko malo ne zadošča. Zelo pa pomaga, če se na-

slonimo na načelo enakovrednosti. To seveda ne pomeni, da bodo vsi vedno zadovoljni, pomeni pa, da ne bo nihče imel občutka, da je njegovo mnenje, potreba ali želja manjvredna. Lahko je pač neuresničljiva, ampak to otroci dobro prenesejo, če jim le ne dajemo občutka, da so zato, ker mislijo, kot mislijo, ali ker si nekaj pač želijo, slabi. Sicer pa to velja za vse, tudi odrasle.

Intervju je vodila Nives Ličen.